

CARMILLA

SAMTALSHANDLEDNING

REGISSÖR: HELENA SANDSTRÖM CRUZ   DRAMATIKER: ISABEL CRUZ LILJEGREN   PRODUCENT: SUSANNA GEIROT

SCENOGRAF & KOSTYMDISIGNER: JOSEFIN HINDERS   LJUDDISIGN: BK SANNERUD   LJUSDISIGN: TORIL HALLQVIST

MEDVERKANDE: MEERA RYAN, PATRIK PETTERSSON & ELLEN VESTERMARK

DALATEATERN

SAMTALSHANDLEDNING FRAMTAGEN AV:

Malin Byman, Dramapedagog Dalateatern

INNEHÅLL

VÄLKOMNA TILL DALATEATERN!	3
PRAKTISK INFORMATION	4
HUR ANVÄNDER JAG DENNA SAMTALSHANDLEDNING?	7
ÖVNINGAR ATT GÖRA INNAN FÖRESTÄLLNINGEN	8
FLER ÖVERGRIPANDE TIPS PÅ FÖRBEREDELSE INFÖR OCH SAMTAL KRING EN SCENKONSTUPPLEVELESE	8
VÄRDERINGSÖVNING	9
VAMPYRKUNSKAP	12
TESTA ATT LÄSA MANUS	13
ÖVNINGAR ATT GÖRA EFTER FÖRESTÄLLNINGEN	22
MINNAS TILLSAMMANS	22
VÄLJ EN SCEN	23
VÄRDERINGSÖVNING, SAMTAL & BILDUPPGIFT	24
REFLEKTION	26
TIPS PÅ VIDARE FÖRKOVRING	27
ARBETSBLAD	28
FÖRESTÄLLNINGSBILDER	33

VÄLKOMNA TILL DALATEATERN!

Vad roligt att ni skall komma till oss för att se föreställningen **CARMILLA**. Vi ser fram emot att få träffa er! Ta del av dessa filmer för att lära känna våra lokaler och några av dem som arbetar på teatern. Ni som ser Carmilla på annan ort än Falun & Borlänge behöver inte titta på de två första filmerna, se de andra filmerna och läs texten under rubriken **PRAKTISK INFORMATION**.

Film om Dalateatern, Falun:

https://youtu.be/X_11WK1UkOg

Film om Black Box, Borlänge:

<https://youtu.be/qXsigcwei20>

TRÄFFA SKÅDESPELARNA:

<https://youtu.be/ylyBMIBgq48>

TRÄFFA DRAMAPEDAGOGEN:

<https://youtu.be/NO4HNtSEFOI>

TRÄFFA REGISSÖREN:

Helena om vad en regissör är: <https://youtu.be/22Fr4aEwCR4>

Helena om Carmilla: <https://youtu.be/YtqgiOIYEak>

TRÄFFA LJUDESIGNERN:

BK om vad en ljudesigner är:

<https://youtu.be/lTpmQRiOOjQ>

BK om Carmilla **OBS! Spoilervarning!** Ni kan se denna efteråt om ni vill:

<https://youtu.be/QF9ch2M7iEM>

PRAKTISK INFORMATION

- **Vad ska vi se?** Föreställningen heter CARMILLA. Så här står det om den på Dalateaterns hemsida:

”Den unga Laura bor ensam ute på landsbygden med sin far och sin guvernant Fru Fontaine. En dag kraschar en vagn utanför gårdens murar, inuti finns den mystiska flickan Carmilla. Laura, som länge längtat efter en vän, blir fascinerad och betagen av den unga främlingen. Men något med Carmilla står inte rätt till...”

Manuset bygger på en bok skriven 1872 av en irländsk författare vid namn Sheridan Le Fanu. Dramatiker Isabel Cruz Liljegren har dramatiserat berättelsen och den spelas nu för första gången på Dalateatern!

- **Vart ska vi?**

Falun: Se film om Dalateatern, Falun: https://youtu.be/X_11WK1UkOg

Borlänge : Se en film om hur du hittar till Black Box Borlänge:

<https://youtu.be/qXsigcwei20>

Hedemora, Avesta Avesta Teater, **Älvdalen** Älvdalens skola, **Idre/Särna** Idre Kulturhus,

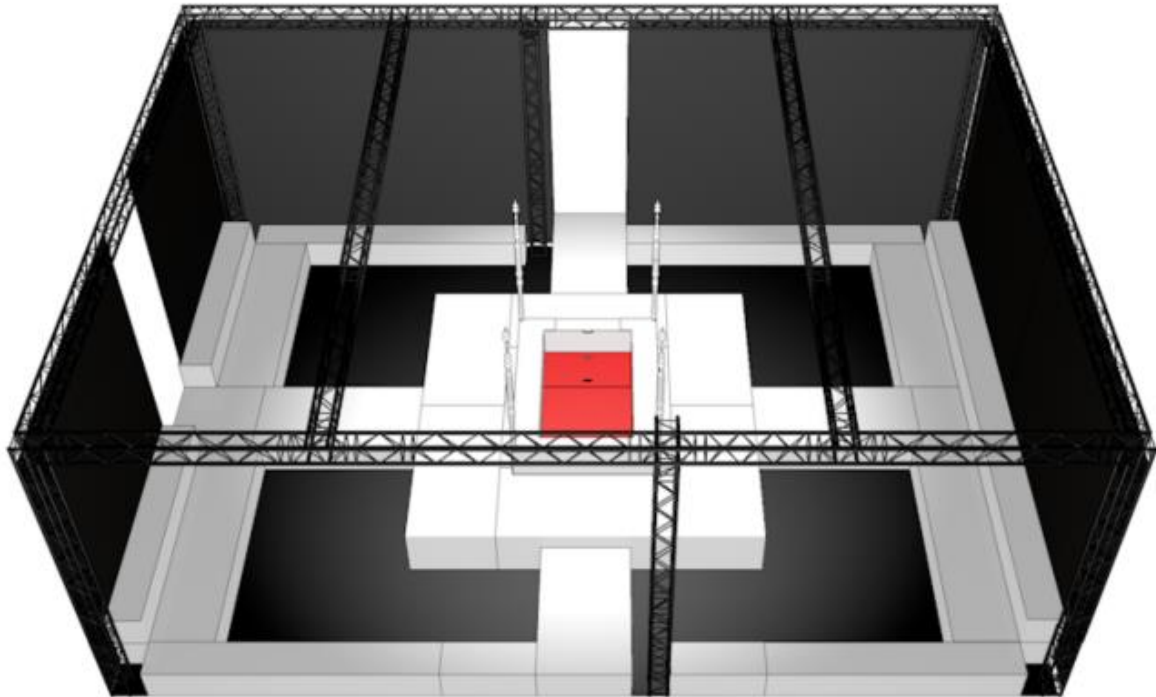
Orsa Orsaskolans gymnastiksal

- **Vilken tid?** Antingen har ni start-tid **kl.10, 12.30** eller **kl.13.30** (se över er bokning så ni har koll på just er start-tid). Ge eleverna en samlingstid som är **senast 10 min innan start-tid**, vi vill kunna börja föreställningen på utsatt tid!
- **Är det bara min klass där?** Det kan vara max 70 elever i publiken. Alltså 2–3 klasser. Det kan vara klasser från andra skolor och det kan vara andra årskurser. Hör av er till Malin Byman om ni vill veta vilka skolor/klasser som är där samtidigt som er: malin.byman@dalateatern.se / **sms:** 073-73 63 205
- **Hur länge ska vi vara där?** 2 timmar och 15 min.
Föreställningen är ca. 1 timme 10 min + paus ca. 20 min + ca.45 min möte/aktivitet med skådespelarna, tekniker och dramapedagog.
- **Får jag gå på toa?** Gå på toaletten **INNAN** det börjar, **måste** du gå ut av någon anledning under tiden föreställningen pågår, kan du göra det med försiktighet! **Men**

var beredd på att du då kommer behöva vänta kvar utanför för att gå tillbaka in vid lämpligt tillfälle i föreställningen, och du kommer kanske inte kunna sätta dig på samma plats som innan. Det finns personal utanför som kan hjälpa dig att hitta toaletten eller hjälpa dig om du behöver lämna rummet av någon annan anledning. Samma person hjälper dig att ta dig tillbaka in i salongen.

- **Får jag ha min mobil med mig?** Mobiler samlas in innan föreställningen. **OBS! STÄNG AV MOBILEN INNAN!** Alla lärare får en varsin mobillåda som vi förvarar på säker plats under föreställningen. När ni skall lämna oss får alla tillbaka sin mobil från sin lärare. Meddela din lärare om du av någon särskild anledning behöver ha din mobil på dig under föreställningen.
- **Var gör jag av mina ytterkläder?** Det finns en garderob där du av säkerhetsskäl får hänga av dig din jacka och lämna eventuella väskor, **även skorna behöver tas av** på grund av att det är skoförbud inne i scenrummet. Skorna lämnas i garderoben.
- **Får jag äta i teatersalongen?** Nej, du får inte äta eller dricka under tiden du ser föreställningen. I pausen kan du passa på att äta eller dricka något. **Ta gärna med frukt och något att dricka.**
- **Får jag prata under föreställningen?** Självklart är det ok att reagera på det som händer på scenen, att skratta osv. Det är bara härligt för oss att få höra publikens reaktioner! Samtal om annat än föreställningen kan dock vänta tills ni lämnat oss. Väcks frågor/funderingar under föreställningen då finns möjlighet att lyfta dem i mötet med oss efter pausen.
- **STROBOSKOP-** Snabbt blinkande ljus förekommer i föreställningen. Förvarna alla om det och särskilt de som är extra känslig för det.
- **HÖG MUSIK/LJUD OCH RÖK-** förekommer också under föreställningen. Röken är helt ofarlig!
- **Hur kan jag komma i kontakt med er efteråt?** Du är alltid välkommen att kontakta oss med eventuella frågor som dyker upp efter att du varit hos oss. Antingen direkt efteråt eller långt senare. Hör i så fall av dig till malin.byman@dalateatern.se eller info@dalateatern.se
- **Följ oss på våra sociala medier:** Följ @Dalateatern på Instagram eller Facebook, skicka oss ett pm om du vill få kontakt med någon av oss på teatern.

- **Sittning i salongen** – publiken sitter runt om scenen, på alla fyra sidor. På de två kortsidorna finns två nivåer att sitta på. Den enda ut- och ingången för publiken är i mitten nederst i bild (där det inte är inritat något tyg). Där kan vi även ta bort block för att få plats med eventuella rullstolar.

”TRIGGER”-INFO ENDAST TILL DIG SOM VUXEN:

Så långt det går vill vi att eleverna skall få uppleva föreställningen utan för många ”förvarningar” och ”förmaningar”. Vi vill dock informera dig som vuxen om eventuella ”triggers” i föreställning så att DU känner dig förberedd. Vi respekterar din roll som lärare och vet att du avgör bäst vad, OM och vem du behöver förbereda lite extra:

- Skådespelarna kommer in på oväntade platser, ibland bakom publikens ryggar. Vet du om att någon är lättskrämmd och tycker det är jobbigt prata med oss så placerar vi dem på en plats där detta inte sker.
- Det finns endast en utgång från scenutrymmet. Prata med oss om du har elever som du vet har behov av att få lämna rummet, då placerar vi dem nära utgången.
- Föreställningen innehåller scener med sexuella undertoner och scener som antyder sex.

HUR ANVÄNDER JAG DENNA SAMTALSHANDLENING?

I denna handledning finns tips på hur ni kan förbereda er inför teaterbesöket samt hur ni kan samtala och arbeta tillsammans efteråt. Du som lärare känner dina elever bäst och avgör vilka övningar som passar just er. Se därför detta som förslag och känn dig fri att anpassa innehållet utifrån dina elevers behov.

Vi erbjuder en *möjlighet* till förberedelse innan, samt reflektion efteråt. När vi pratar om våra upplevelser är det viktigt att inte hamna i rätt eller fel och bra eller dåligt, vi har alla upplevt olika saker. Det finns lika många tolkningar och upplevelser som det finns personer i rummet. Ingens upplevelse är mer rätt än någon annans. Oavsett vad vi tyckte om föreställningen har vi alla *upplevt* något. Det är bra att utgå från just *upplevelsen*.

Låt inte reflektionen bli prestationsbaserat, vissa behöver få reflektera inåt och lämnas i fred med sina egna tankar, andra vill gärna samtala med andra. Därför föreslår vi olika alternativ att utföra övningarna på, du som lärare kan välja vad som passar bäst för gruppen eller enskilda elever.

ÖVNINGAR ATT GÖRA INNAN FÖRESTÄLLNINGEN

Här finns länkar till filmer där vi instruerar övningar ni kan göra tillsammans innan ni kommer till oss. Fortsätt sedan med övningarna som presenteras i text på nästa sida.

ATT VARA PUBLIK:

<https://youtu.be/98DE6HgJgzk>

Tips på följdfrågor kopplade till övningen: **Att vara publik.**

- **Vilken skillnad är det på olika publiktyper?**
Ex. en publik som går på en:
Fotbollsmatch / Biljardtävling
- hur mycket kan de låta? Röra sig?
Bio / Teater
*-hur mycket kan en bio/teaterpublik låta? Röra på sig? Kan publiken på teatern äta popcorn samtidigt? **Jämför gärna fler publikgrupper med varandra***

TVÅ BLODIGA LEKAR:

<https://youtu.be/mkYSpc0Tlkl>

<https://youtu.be/4ZBZRqxs-3c>

NÅGOT ATT FUNDERA PÅ:

<https://youtu.be/qxUpFzXMOKs>

HÖR VAD SKÅDESPELARNA I FÖRESTÄLLNINGEN SVARAT PÅ SAMMA FRÅGA:

<https://youtu.be/VjsLzn9r5Ms>

FLER ÖVERGRIPANDE TIPS PÅ FÖRBEREDELSE INFÖR OCH SAMTAL KRING EN SCENKONSTUPPLEVEELSE

- Dokument specifikt för Dalateatern, om att förbereda en grupp för att komma till en teater och se en föreställning (kanske för första gången.) Här finns exempelvis en **TEATERORDLISTA**: <https://dalateatern.se/wp-content/uploads/2021/12/Prata-om-teater.pdf>
- Bra material framtaget av Riksteatern, som handlar om att möta scenkonst tillsammans med en ung publik: [Riksteatern-Att-oppna-nya-varldar.pdf](#)
- Föreläsning om Riksteaterns modell för samtal efter en scenkonstupplevelse: [En väv av tecken - samtal om scenkonst med barn och unga - YouTube](#)

VÄRDERINGSÖVNING

Övning i att ta ställning och argumentera för sin åsikt. Även att lyssna och ta till sig av andras tankar och argument.

Ur Lgr22:

”Skolan ska vara öppen för skilda uppfattningar och uppmuntra att de förs fram. Den ska framhålla betydelsen av personliga ställningstaganden och ge möjligheter till sådana.”

”Skolan ska ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola

- Kan använda sig av ett kritiskt tänkande och självständigt formulera ståndpunkter grundade på kunskaper och etiska överväganden.”

PÅ LINJEN

- På golvet finns en osynlig linje, längst bort i ena änden finns 0% i andra änden finns 100%.
- Du läser upp ett påstående och eleverna ställer sig på linjen utifrån hur mycket de håller med om påståendet. **OBS! Vissa påståenden kan komma upp i föreställningens efterarbete, det är avsiktligt.**

0%=Håller inte alls med

100%=Håller med helt och hållet

Det går såklart att ställa sig var som helst på linjen, 50%, 26%, 13% osv.

Innan ni börjar övningen informera alla om att ta beslut utifrån vad de tänker just här och nu. Det är helt ok att ändra sig under övningens gång, imorgon eller nästa vecka. Alla tar beslut utifrån vad de själva tycker/känner just nu, det finns inga rätta eller felaktiga svar. Alla tolkar de påståenden som läses upp på sitt sätt. Vi berikas av att höra varandras tankar även, och kanske framför allt, då vi tycker olika. Ingen kommenterar någon annans val, alla pratar utifrån sin egen position på linjen. Påminn om detta då och då under övningens gång.

Påståenden (använd gärna följdfrågorna eller hitta andra/egna följdfrågor att ställa):

TONÅRINGAR LÄNGTAR BORT

Följdfrågor:

- Var längtar de?
- Varför längtar de bort? Eller inte längtar bort?
- Vad längtar vuxna efter?

SVÅR KÄRLEK KÄNNS MEST

Följdfrågor:

- Varför? Varför inte? När kan kärlek vara svår?
- Från var lär vi oss om kärlek och vad som är kärlek?

KÄRLEKEN ÄR FRI

Följdfrågor:

- För alla?
- Vem/Vilka avgör om den är fri?

DET FINNS GOTT OCH ONT

Följdfrågor:

- Hur stor roll spelar bakgrunden till vad vi anser som onda handlingar? Varför?
- Vem/vilka bestämmer vad som anses vara goda handlingar/ en god människa?

EVIGT LIV ÄR ETT STRAFF

Följdfrågor:

- Varför/Varför inte?
- Vilka är fördelarna/nackdelarna?

BARA DET SOM HAR EN VETENSKAPLIG FÖRKLARING ÄR SANT

Följdfrågor:

- Varför? / Varför inte?
- Varför behöver vi förklaringar? / Varför behöver/vill vi förstå?
- Vad händer om något inte har en förklaring/ eller kanske flera olika förklaringar?

FÖRR BERÄTTADES SKRÄCKBERÄTTELSE FÖR ATT STYRA MÄNNISKOR

Följdfrågor:

- På vilka sätt *kan* myter/sagor/berättelser styra människor?
- Hur ser det ut i dag, i vår tid?

Efter varje påstående:

- Be eleverna, en efter en, berätta vilken % de står på.
- Be dem sedan prata två och två, med någon som står i närheten, efter varje påstående. Erbjud paren att återberätta något kort från deras samtal i helgrupp.
- Fråga sedan om någon vill byta plats efter att ha hört de andra berätta om sina tankar.

Gör det till en enskild uppgift: Dela ut arbetsbladet *PÅ LINJEN*, som du hittar längst bak i häftet. Be eleverna sätta kryss på linjen utifrån hur mycket de håller med om påståendet, de kan också utveckla sina tankar på raden under. Samla in, sammanställ och prata om resultatet vid ett annat tillfälle. Alla få vara anonyma i sina svar.

VAMPYRKUNSKAP

Här nedan finns länkar till en artikel och tre poddar kopplade till vampyrer och dess historia, samt en hemsida med rolig ”fakta” om vampyrer:

- Be eleverna läsa/lyssna själva
eller
- Välj i förväg ut delar ur texterna/poddarna och läs/lyssna gemensamt
- Berätta för eleverna att vissa saker i texterna kan de komma att ha användning av under teaterbesöket.

- **Läkartidningen Nr 36, 2002, Volym 99**
Medicin och samhälle
Vampirism ur medicinsk historisk synvinkel – roar och oroar
Mats Ericsson & Arvo Hänni
[25327.pdf \(lakartidningen.se\)](#)

- **Hemsidan Unga Fakta – Om vampyrer**
[Vampyrer, Om vampyrer - Unga Fakta](#)

- **Pod från historia.nu** - Vampyrens förvandling från folktro till Hollywood-koncept (nymixad repris)
[Vampyrens förvandling från folktro till Hollywood-koncept \(nymixad repris\) - Historia.nu med Urban Lindstedt | Lyssna här | Poddtoppen.se](#)

- **Pod från podcaster** – *AVTRYCK Dramadokumentär Historia: Vampyrer – från folklöre till True Blood*
<https://podcasts.apple.com/se/podcast/vampyrer-fr%C3%A5n-folklöre-till-true-blood/id1559450608?i=1000517828294>

- **Pod från Podcaster** - *Fruktansvärda monster, del 18 Vampyrer*
<https://podcasts.apple.com/se/podcast/18-vampyrer/id1633019006?i=1000611506964>

TESTA ATT LÄSA MANUS

Ur Lgr. 22

”Svenska

Läsa och skriva

Gemensam och enskild läsning. Strategier för att förstå, tolka och analysera texter från olika medier. Att urskilja texters budskap, tema och motiv samt deras syfte, avsändare och sammanhang. Att urskilja innehåll som kan vara direkt uttalat eller indirekt uttryckt i texten.”

”Tala, lyssna och samtala

Olika former av samtal. Att delta aktivt, uttrycka känslor, tankar och kunskaper, lyssna, ställa frågor och föra resonemang, samt formulera och bemöta argument.”

Utdrag ur manuset *Carmilla*.

- Dela in klassen i mindre grupper 4–5 personer i varje grupp.
- Dela ut rollerna (de läser replikerna som följer det namn/roll de tilldelas, ej det som står i kursiv text):
  1. **LAURA**
  2. **FADERN**
  3. **FRU FONTAINE** läser också **DR. HESSELIUS** (*Fru Fontaine uttalas Fontän*)
  4. **CARMILLA**
  5. **Scenanvisningar** - 5:an läser alltså allt som står i kursiv text. Om gruppen består av 4 personer läser 3:an (Dr. Hesselius & Fru Fontaine) även scenanvisningarna.
- Lägg inga krav på eleverna att agera när de läser, låt de endast läsa replikerna utan någon specifik känsla eller inlevelse.
- **OBS! Info innan läsningen:** Dr. Hesselius är psykoanalytiker. Pjäsen börjar med att vi får se Laura hos Dr. Hesselius i scen 1. Hon är där för att få någon form av behandling, han hypnotiserar henne. Det som följer nu när ni börjar läsa från Scen 2 är Lauras återberättelse av vad som har hänt tidigare. Ibland läser Dr. Hesselius ur Lauras dagbok.

Efter läsningen kan ni öppna upp för samtal om texten:

Exempelfrågor:

- Vilka är de olika personerna? Vad har de för relation till varandra? Hur vet vi det?
- Vilka platser befinner de sig på? Hur vet vi det?
- Vad gör dom? Hur vet vi det?
- Finns några vändpunkter i texten. Alltså där något nytt händer, det blir en vändning i berättelsen. (Kan finnas många vändpunkter, vissa större och vissa mindre.)
- En av skådespelarna kommer spela **FADERN**, **FRU FONTAINE** och **DR. HESSELIUS**, vad tänker ni att skådespelaren behöver göra för att visa publiken att han har bytt roll? Utöver att exempelvis byta kostym/kläder? Vilka andra möjligheter har en skådespelare för att visa på ett rollbyte?

Lek med läsningen:

- Byt roller
- Läs en gång till
- Ge eleverna en känsla de skall läsa replikerna med (ex. fnissig, arg, ledsen, kär osv)
Det kan vara olika känslor för olika karaktärer.
- Ge eleverna en genre som de har i åtanke när de läser (ex. action, skräck, komedi osv)

Undertext:

- **Undertext** = den underliggande betydelsen. Det som egentligen menas fast som inte sägs rakt ut. Ex:
Person 1 har bjudit Person 2 på middag. Person 2 tycker maten är jätteäcklig men vill inte göra Person 1 ledsen.
Person 1: Smakade maten bra?
Person 2: Ja, jättebra!
Vilken undertext har person 2? Har person 1 någon undertext?
- Be eleverna fundera på *om* det finns och *vad* det finns för undertexter i det som sägs i manuset.
- Testa att läsa igen med undertexten i åtanke.

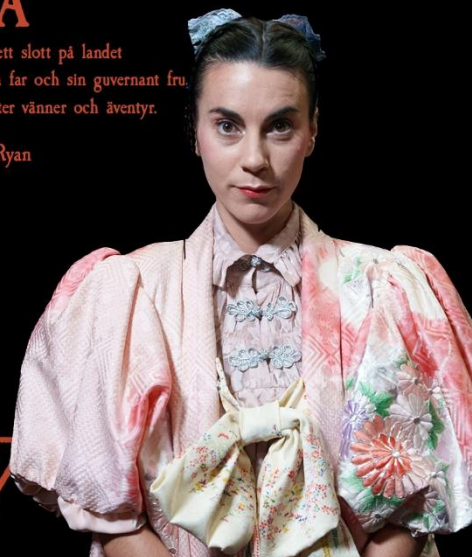
LÄR KÄNNA KARAKTÄRERNA

LAURA

16 år, bor ensam i ett slott på landet tillsammans med sin far och sin guvernant fru Fontaine. Längtar efter vänner och äventyr.

Spelas av Meera Ryan

FADERN

Lauras pappa, änklings och före detta militär.

Spelas av Patrik Pettersson

FRU FONTAINE

Hushållerska och Lauras guvernant (ungefär: hemskelelärare). Vidskeplig och religös.

Spelas av Patrik Pettersson

CARMILLA

En ung flicka som oväntat dyker upp i Lauras liv. Eller har de kanske träffats förut?

Spelas av Ellen Vestermark

DR HESSELIUS

Psykoanalytiker, Lauras "kurator".

Spelas av Patrik Pettersson

DALATEATERN

DALATEATERN

Scen 2

LAURAS minne får liv, LJUS: upp. LJUD: Stämning. Ny miljö. Ute på vindbryggan, tidig kväll.

LAURA Har du sett månen? Far?

FADERN Fullmåne.

LAURA Fru Fontaine säger att när månen lyser intensivt så är det ett tecken på stark andlig aktivitet. Visste du det? Far?

FADERN Jag, läser. *(tar fram ett brev)*

LAURA Den påverkar allt, drömmar, sinnessjukdomar, allt som är levande.

FADERN *(ser på LAURA)* Jag har tagit dig för givet. En sån rikedom.

LAURA Men om jag var rik på riktigt skulle jag inte vara här.

FADERN Var skulle du vara då?

LAURA Överallt där det händer något och där människor lever på riktigt.

FADERN Du borde också värdesätta det vi har. Skogen, bergen, den glittrande bäcken, vallgraven med alla näckrosorna.

LAURA Det är väl fint och så men... Jaja.

FADERN Stillheten.

LAURA Det är just det.

FADERN Förr hissade man upp den här vindbryggan på natten, för att hålla fienden borta.

LAURA Det kommer ju ändå aldrig nån. Men snart! Om kanske, tretton timmar?

FADERN Det är något jag måste berätta.

LAURA Jag kommer knappt ihåg henne, Beata. Men det kommer bli så... Jag ska visa henne allt! Hon är 15 va? Eller hade hon också fyllt 16?

FADERN Laura, det här är från general Spielsdorf. Det har hänt något fruktansvärt.

LAURA Varför skickar han ett brev, han kan väl berätta när vi ses? Titta fåglarna, vart ska dom?

FADERN Dom kommer inte.

LAURA Dom stannar där borta, ovanför det gamla stenkorsset vid vägen.

FADERN Beata är död, Laura.

LAURA Det kan hon väl inte vara.

FADERN Det gick tydligen väldigt fort. Spielsdorf verkar ha tappat förståndet men det är ju inte konstigt när ens enda dotter plötsligt blir sjuk och går bort.

LAURA Så hon kommer inte. *LJUD: fåglar på håll.*

LAURA Har du sett fåglarna? Är det, koltrastar?

FADERN Jag förstår att du blir ledsen.

LAURA Jag har ingen rätt att vara det.

FADERN Lyssna på det här, han skriver helt osammanhängande. *(läser)* ”Det odjur som svek vår gästfrihet. Hon dog utan att ana det avskyvärda begär hos den som orsakat lidandet. Jag ska spåra detta vidunder, om det så är det sista jag gör.”

LAURA Vad betyder det?

FADERN Be för mig?

LAURA Vet fru Fontaine? *(ser något)* Det är något som händer där borta, far.

FADERN tittar åt samma håll som LAURA och går i väg ditåt. Laura fortsätter titta ditåt. LJUD: Oroväckande/spännande stämning ökar, stegrar sig under resten av scenen. En stor flock skrikande svarta fåglar flyger plötsligt tätt ovanför LAURAS huvud och förbi. (Panorering) LAURA skriker till och kurar ihop sig. FRU FONTAINE in.

FRU FONTAINE *(harklar sig, kramar om LAURA)* Åh kära kära barn. Det känns som om en stor olycka hänger över oss.

LAURA Fru Fontaine jag måste se om far behöver- (hjälp)

FRU FONTAINE (avbryter) Han klarar sig, du stannar här med mig. Lugn. Koltrastar...

LAURA Dom dyker ner där bakom stenkorsset, det måste vara vid bäcken. *(ropar)* Vad är det far?

FRU FONTAINE Stanna, jag ska skydda dig mot allt ont. Stanna.

FRU FONTAINE går i väg åt samma håll som FADERN.

LAURA *(ropar)* Vad är det som händer?

FADERN kommer tillbaka.

LAURA Far, du är tillbaka? Vad hände?

FADERN En ung kvinna. Hon var nästan medvetslös men nu verkar hon må bättre. Fru Fontaine går dit och hjälper henne.

LAURA Jag kan hjälpa!

FADERN Nej Laura, hon har blodiglar i hela håret, från bäcken, intrasslade, vi måste få bort dom så att fåglarna försvinner. Jag vet inte hur länge hon legat där, men bara håret är blött.

LAURA Dom dyker efter iglarna. Hur hade hon hamnat där?

FADERN Hon säger att hon inte minns, men att vi ska ta henne till närmsta hotell och lämna henne där. Hon erbjöd en stor summa pengar för besväret men jag sa att det inte var nödvändigt.

LAURA Hon kan stanna här.

FADERN Jag vet inte, hon var väldigt bestämd.

LAURA Bjud in henne.

FADERN Vi vet ingenting om vem hon är.

LAURA Snälla! Det kan inte vara en slump.

FADERN Hon är en fröjd för ögat i alla fall. Gå upp och gör i ordning ett rum.

LAURA Är det sant?! Åh, allt kommer bli så... Tusen, tusen, tusen tack!

FADERN Jag kan inte lova att hon säger ja. *FADERN går i väg.*

LAURA Det kommer hon. Det är ödet. *(ropar)* Vad heter hon?

LJUS och LJUD: längre förflyttning till Carmillas rum, kväll/natt.

Scen 3

Laura ser på den tomma sängen som om det låg någon i den.

DR HESSELIUS ”Kvällen efter, när jag äntligen får komma in till henne, ligger hon med ryggen emot men jag ser att hon är vaken. Jag har fortfarande inte sett hennes ansikte.” Så skriver Laura.

LAURA Jag fick inte komma till dig tidigare. Hoppas du inte tycker jag är otrevlig. *(paus)*
Mår du bättre?

DR HESSELIUS Laura, lyssna till min röst. Nu är hon nära, låt henne komma.

LAURA Alltså jag ville komma redan igår men far sa att du behövde vila, och idag med.
Förlåt, jag kanske pratar för mycket, det var så länge sen nån var här.

CARMILLA plötsligt in.

CARMILLA Inte alls.

LAURA möter CARMILLAS blick. Hon blir som förstelnad. De ser på varandra i tystnad.

CARMILLA Fantastiskt. Förlåt, skrämde jag dig?

DR HESSELIUS *(till publiken)* Hon är här.

LAURA Nej. Vad?

CARMILLA Det var inget.

LAURA / CARMILLA *(samtidigt)* Jag... Det känns som...*Båda avbryter sig, skrattar.*

CARMILLA För tio år sen såg jag ditt ansikte i en dröm och jag har aldrig kunnat glömma det.

LAURA Mitt ansikte?

CARMILLA Vänta.

CARMILLAS känslor bubblar över.

LAURA Vad var det där?

CARMILLA Det blev för mycket. Du borde prova. Hur som helst. Jag var liten och låg och sov i mitt rum men plötsligt var jag inte i mitt rum längre, utan någon annanstans, kände inte igen mig. Jag skulle precis gömma mig under en säng när jag såg dig, du såg ut precis som nu, lika vacker, lika vuxen. Jag såg in i dina ögon och tyckte om dig direkt så jag kröp upp och la mig bredvid dig i sängen, sen somnade vi tror jag för mitt nästa minne är ditt hjärtskärande skrik som väckte mig, och skräck och mörker i din blick. Jag hoppade ner på golvet igen, sen var jag plötsligt hemma.

LAURA Du kommer inte tro mig men jag hade samma dröm. När jag var sex år.

CARMILLA Jag vet inte vem som borde vara rädd för vem.

LAURA Välkommen hit i alla fall. Jag vet att du inte kan prata om vem du är eller var du kommer ifrån så jag ska inte fråga, men ditt förnamn? Jag har inte heller- (presenterat mig) *(avbryter sig)* Laura.

LAURA sträcker fram handen, CARMILLA tar den.

CARMILLA Carmilla.

LAURA Carmilla. Välkommen hit.

CARMILLA Du sa det.

LAURA Just det, men du är det, välkommen.

CARMILLA Gör jag dig nervös?

LAURA Inte alls, eller, nej, inte nervös utan mer... *LAURAs känslor bubblar över.*

CARMILLA Det känns som om jag känt dig i hela mitt liv, som om det är förutbestämt att vi ska bli vänner.

LAURA Kanske det. Men du kanske behöver vila? Läkaren sa att du borde ha någon här som vakar över dig i natt så jag har bett fru Fontaine och hon kan...

CARMILLA *(avbryter)* Det behövs inte.

LAURA Det är redan ordnat, hon kommer om en stund och...

CARMILLA *(avbryter)* Jag sover alltid ensam, med låst dörr, men hälsa och tacka så mycket. Vi hade inbrott en gång och två tjänare blev mördade så sen dess har det blivit en vana, att låsa.

LAURA Oj, ja, såklart.

CARMILLA kramar plötsligt LAURA.

CARMILLA Godnatt käraste, det är så svårt att skiljas från dig men, ändå. Imorgon ses vi igen, fast inte alltför tidigt.

LAURA Jaha, nejdå, sov gott.

CARMILLA Älskade vän.

ÖVNINGAR ATT GÖRA EFTER FÖRESTÄLLNINGEN

MINNAS TILLSAMMANS

- Skriv ut bilderna längst bak i häftet placera dem på en plats där alla eleverna kan se dem, eller visa dem på bildskärm. Du kan med fördel spela lugn musik under tiden eleverna tittar på bilderna och skriver.
- Be eleverna var och en för sig skriva ner, på post-it-lappar, vad de upplevde och lade märke till under varje moment 1–3 nedan. Det kan vara enstaka ord eller hela meningar. Be dem numrera lapparna, utifrån momenten 1–3 här nedan, så det blir lätt att sortera sedan.

1. Innan föreställningen började. - Vad hände innan ni fick gå in och sätta er? Vilka tankar väckte det hos dig? Någon information du saknade?

2. I scenrummet, under föreställning. - Hur såg det ut? Vilken känsla, vilka tankar, frågor fick du av rummet, scenografin, rekvisitan, ljuset, ljuden, musiken, skådespelarnas kostymer, mask/smink? Något särskilt du minns? Varför? **Kolla teaterordlistan här om ni behöver kolla upp olika begrepp** <https://dalateatern.se/wp-content/uploads/2021/12/Prata-om-teater.pdf>

3. Efter föreställningen. – Mötet/aktiviteten med dramapedagogen, skådespelarna och teknikerna. Något särskilt du minns av det ni fick göra? Varför? Var det något annat du önskar att ni hade fått göra/pratat om också?

- **Samla in lapparna** som eleverna skrivit och sortera dem så de hamnar under rätt moment. Sätt sedan upp dem på större pappersark där momenten är skrivna som rubriker, eller på tavlan. Ta er tid till att läsa alla lappar och samtala utifrån dem. Det är upp till var och en att själv berätta så mycket eller så lite man vill om sina lappar.

VÄLJ EN SCEN

Ur Lgr22: "Skolans uppdrag: Eleverna ska få uppleva olika uttryck för kunskaper. De ska få pröva och utveckla olika uttrycksformer och uppleva känslor och stämningar. Drama, rytmik, dans, musicerande och skapande i bild, text och form ska vara inslag i skolans verksamhet."

GESTALTANDE ÖVNING

- Dela in deltagarna i mindre grupper (ca. 4/grupp)
- Grupperna skall sedan bilda en statybild av en scen de minns ur föreställningen. (*En scen är en del av föreställningen, en händelse, situation i föreställningen*).

Statybilden skapas med hjälp av deltagarnas kroppar, de formar en gemensam stillastående bild, där alla i gruppen är en del av bilden på något sätt. Alla måste inte gestalta människor, de kan också gestalta föremål/en känsla/ ett ljud / ljus.

- Grupperna visar sina statybilder för varandra, de andra får säga vilken scen de tror att gruppen visar.
- Sedan samtalar ni utifrån gruppens valda scen, med stöd av frågorna nedan:
  - Vilka var med? Vad gjorde de?
  - Vilka känslor förmedlade scenen? Hur förmedlades dem? Med hjälp av vad?
Ljus, ljud, skådespeleri?
  - Väckte scenen några särskilda känslor/tankar/frågor hos dig?

OBS! Viktigt att informera om att övningen inte handlar om *förståelse*, de ska inte exakt återge hur scenen såg ut/var eller vad den handlade om, de lyfter sin tolkning/känsla/minnesbild av scenen. Det finns inga rätt eller fel!

Gör det till en enskild uppgift: Be eleverna enskilt välja en scen och skriva ner svaren på frågorna ovan. Ni kan antingen dela allas scener anonymt och samtala om dem i helgrupp eller så lämnar de endast in sina texter till dig (*läraren*). **OBS!** Låt det vara fritt från rättning av stavning osv. Det är endast till för deras egen reflektion.

Bilduppgift: Ni kan även göra det till en bilduppgift. Be eleverna rita en scen ur föreställningen som de minns extra mycket av någon anledning. Be dem att försöka fånga ljuset som fanns i rummet under den scenen.

VÄRDERINGSÖVNING, SAMTAL & BILDUPPGIFT

FYRA HÖRN

Övning i att ta ställning och argumentera för sin åsikt. Samt höra andras reflektioner och tolkningar av föreställningen. Få en bredare bild av den gemensamma upplevelsen.

Ur Lgr22:

”Tala, lyssna och samtala - Olika former av samtal. Att delta aktivt, uttrycka känslor, tankar och kunskaper, lyssna, ställa frågor och föra resonemang, samt formulera och bemöta argument”

- **Du läser upp** de oavslutade meningarna nedan.
- **Varje hörn** i rummet motsvarar ett avslut på meningen.
- **Eleverna ställer sig i det hörn** som bäst representerar vad de själva tänker. Det finns alltid ett öppet hörn och där ställer sig den som har ett eget förslag som inte är något av förslagen i hörn A, B eller C.

Innan ni börjar övningen informera om att de skall ta beslut utifrån vad de tänker just nu. Det är ok att ändra sig under övningens gång, imorgon eller nästa vecka. Alla tar beslut utifrån sig själva, det finns inga rätt eller fel svar. Alla har rätt till *sin* tolkning! Vi berikas av att höra varandras tankar även, och kanske framför allt, då vi tycker olika. Ingen kommenterar någon annans val, alla pratar utifrån sitt eget val. Påminn om detta då och då under övningens gång. Be också eleverna fundera, tyst för sig själva, huruvida de ställer sig i det hörn de själva vill gå till eller om de går till den plats dit någon kompis går. Ingen kommer få veta om det är så eller inte, men bara låt dem tänka tanken vid något/några tillfällen under övningen.

- **Då alla placerat sig i de olika hörnen**, be dem berätta för någon som står intill i samma hörn om varför de ställt sig i just det hörnet. Lyft sedan en del av samtalen i helgrupp. Om någon står ensam i ett hörn då ställer du dig tillsammans med den personen i det hörnet.
- **Då ni återberättat en del av samtalen i helgrupp**, fråga om någon vill byta hörn efter att ha hört de andras tankar.

Vill ni göra hela övningen enskilt eller i mindre samtalsgrupper? kopiera då upp 4-hörnsövningen och dela ut till alla elever eller grupperna. Kommentarer skrivs på baksidan.

NÄR JAG TÄNKER TILLBAKA PÅ FÖRESTÄLLNINGEN MINNS JAG FRAMFÖR ALLT:

- A) SKÅDESPELARNA
- B) LJUDET/LJUSET
- C) BERÄTTELSEN
- D) ÖPPET HÖRN – något annat än a, b, c

DET SVÄRASTE FÖR EN SKÅDESPELARE TROR JAG ÄR:

- A) ATT KOMMA IHÅG REPLIKERNA (*DET DE SKA SÄGA*) OCH VAR DE SKA GÅ IN OCH UT (*SCENERIER*)
- B) ATT HÅLLA SIG FÖR SKRATT
- C) ATT VÅGA STÅ INFÖR EN PUBLIK
- D) ÖPPET HÖRN - något annat än a, b, c

JAG TYCKER ATT FÖRESTÄLLNINGEN CARMILLA HANDLADE OM...:

- Nu finns inga hörn, samtalet är fritt.
- Låt eleverna prata med varandra i mindre grupper eller två och två. Lyft sedan samtalen i helgrupp.
- Alternativt får de tänka enskilt och skriva ner på en lapp anonymt. Sen kan du läsa upp lapparna i helgrupp.

SCENOGRAFEN ÄR DEN SOM BESTÄMMER HUR SCENEN SKALL SE UT. OM DU VAR SCENOGRAF TILL CARMILLA, HUR SKULLE DÅ SCENEN SE UT?

- Detta kan ni göra till en **BILDUPPGIFT** (OBS! De får välja att försöka återskapa den scenografi de såg på teatern, av scenograf Josefin Hinders)
- De kan arbeta enskilt, i par eller smågrupper
- Antingen ritar de upp scenen på papper
- Eller så ger ni varje elev en skokartong där de bygger upp en miniatyrscen.
- Se till att de också tänker in publikplatserna, att de har en tanke på hur publiken skall sitta i rummet.

REFLEKTION

VAD KAN INGEN TA IFRÅN DIG?

Förr kunde berättelser om spöken, gästar, vålnader, varulvar, vampyrer användas för att försöka hitta förklaringar för det oförklarliga, så som epidemier och plötsliga dödsfall, skendöda osv. De kunde också användas som avskräckande exempel för vad som kunde komma att hända de människor som inte höll sin inom ramen för den rådande normen. Om någon avvek från normen kunde det förklaras genom att hen förmodligen drabbats av möte med någon fruktansvärd övernaturlig varelse. I dag finns berättelser om spöken, gästar och vampyrer kanske framför allt för vår underhållnings skull.

- På vilka sätt kan vi idag “skrämmas” och hindras från att leva våra liv fullt ut och vara dem vi innerst inne är?
- Kan vi förändra det? Hur?

I slutet av efterarbetet fick ni frågan. *“Vad hos dig kan ingen någonsin ta ifrån dig?”*

Ni fick höra några exempel och fundera på era svar på frågan.

- Återgå till den frågan.
- Be alla säga/alt. skriva ner sina svar anonymt.
- Fundera om det finns ytterligare saker som ingen kan ta ifrån oss människor. Skriv ner det gemensamt.

TIPS PÅ VIDARE FÖRKÖVNING

<p>POD:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pod från Linnéuniversitetet: Snillen stimulerar – Linnéuniversitetets podcast - Historien om vampyren – besten som blev vår bästis Free Listening on Podbean App	<p>FILM:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Carmilla (2019) • Thelma (2017) • What we do in the shadows (2014) • Twilight (2008) • Interview with the vampire (eller En vampyrs bekännelser, 1994) • Bram Stoker's Dracula (1992) • The Hunger (eller Blodshunger, 1983) • Nosferatu (1922)
<p>LITTERATUR:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Carmilla, Joseph Sheridan Le Fanu, 1872 <i>Länk till film där boken Carmilla läses upp, engelsk text. 240812 Q3 BB Trigger 6sek Bumper 16x9 (youtube.com)</i> • Dracula, Bram Stoker, • Låt den rätte komma in, John Ajvide Lindqvist, 2015 • En vampyrs bekännelse/Samtal med vampyren, Ann Rice, 1976 • Vampyrer: en kulturkritisk studie av den västerländska vampyrberättelsen från 1700-talet till 2000-talet, Anna Höglund, 2011	<p>LÄTTLÄST:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vampyren i Blackeberg/Lättläst, John Ajvide Lindqvist, 2018 • Fakta om vampyrer, Box – läsförståelse Nivå 1, Malin Wedsberg, 2020
<p>ARTIKLAR:</p> <ul style="list-style-type: none"> • HumaNetten - Elektronisk tidskrift sedan 1997 Nr 4, 1999 <i>Den impotente vampyren? Vampyren och sexualitet i den samtida vampyrromanen</i>, Anna Höglund LnuOpen HumaNetten • PopulärHistoria, 11/2011 Vampyrer popularhistoria.se	 <p>The logo for Dala Teatern features the word "DALA" in a large, bold, black sans-serif font. To the right of "DALA" is a stylized, magenta-colored graphic element resembling a triangle or a flag. Below "DALA" is the word "TEATERN" in a similar bold, black sans-serif font.</p>

ARBETSBLAD

PÅ LINJEN

Sätt kryss på linjen utifrån hur mycket eller hur lite du håller med. **0%** = Håller inte alls med

100% = Håller med helt och hållet

TONÅRINGAR LÄNGTAR BORT

0% -----50%-----

100%

Följdfrågor:

- Var längtar de?

- Varför längtar de bort? Eller inte längtar bort?

- Vad längtar vuxna efter?

SVÅR KÄRLEK KÄNNES MEST

0% -----50%-----
100%

Följdfrågor:

- Varför? Varför inte?

-När kan kärlek vara svår?

- Från var lär vi oss om kärlek och vad som är kärlek?

KÄRLEKEN ÄR FRI

0% -----50%-----
100%

Följdfrågor:

- För alla?

- Vem/vilka avgör om den är fri?

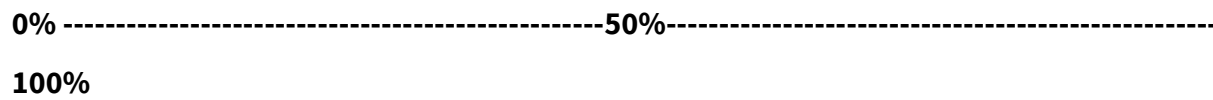

DET FINNS GOTT OCH ONT

Följdfrågor:

- Hur stor roll spelar bakgrunden till vad vi anser som onda handlingar? Varför?

- Vem/vilka bestämmer vad som anses vara goda handlingar/ en god människa?

EVIGT LIV ÄR ETT STRAFF

0% -----50%-----

100%

Följdfrågor:

- Varför/Varför inte?

- Vilka är fördelarna/nackdelarna?

BARA DET SOM HAR EN VETENSKAPLIG FÖRKLARING ÄR SANT

0% -----50%-----

100%

Följdfrågor:

-Varför? / Varför inte?

-Varför behöver vi förklaringar? / Varför behöver/vill vi förstå?

-Vad händer om något inte har en förklaring/ eller kanske flera olika förklaringar?

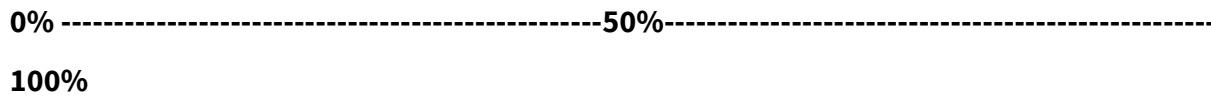

FÖRR BERÄTTADES SKRÄCKBERÄTTELSE FÖR ATT STYRA MÄNNISKOR

Följdfrågor:

- På vilka sätt *kan* myter/sagor/berättelser styra människor?

- Hur ser det ut i dag, i vår tid?

FÖRESTÄLLNINGSBILDER

